

Eugeniusz Sobczak
Michał Staniszewski

Ranking zrównoważonego rozwoju gmin i dynamika wzrostu wskaźnika przedsiębiorczości (wiejskich, miejsko-wiejskich, miejskich i powiatów grodzkich)-edycja 2016 rok-konferencja 14.11.2016.

Badania nad zrównoważonym rozwojem gmin są prowadzone od wielu lat, a wskaźniki, na podstawie których są opracowywane rankingi obejmują trzynaście lat (2003-2015). Relatywnie długi przedział czasu oraz objęcie badaniami wszystkich gmin w Polsce podnosi wartość prezentowanych rankingów, jak też wyników badań prezentowanych w publikacjach autorstwa E. Sobczaka i M. Staniszewskiego (dostępnych m. in. na stronie: www.wydawnictwopw.pl). Podstawą tej metodyki jest zbiór piętnastu zmiennych, przedstawionych poniżej, w których skład wchodzi wskaźniki wyjaśniające rozwój gospodarczy, społeczny i ochronę środowiska.

1. Wydatki majątkowe inwestycyjne per capita (10 zł = 1 punkt);
2. Wydatki na transport i łączność per capita (10 zł = 1 punkt);
3. Odsetek wydatków majątkowych inwestycyjnych w budżecie (1% = 1 punkt);
4. Odsetek wydatków na transport i łączność (1% = 1 punkt);
5. Odsetek dochodów własnych w budżecie (1% - 1 punkt);
6. Liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców (1 osoba = 1 punkt);
7. Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców (1 osoba = 1 punkt);
8. Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców (1 podmiot = 1 punkt);
9. Odsetek radnych z wyższym wykształceniem (1% = 1 punkt);
10. Napływ ludności w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (1 osoba = 1 punkt);
11. Odpływ ludności w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (1 osoba = minus 1 punkt);
12. Liczba absolwentów szkół ponadgimnazjalnych na 1000 mieszkańców (1 absolwent = 1 punkt);
13. Odsetek mieszkańców korzystających z usług sieci wodociągowej (1% = 1 punkt);

14. Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacji komunalnej (1% = 1 punkt);

15. Odsetek mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków (1% = 1 punkt).

Suma punktacji piętnastu zmiennych jest traktowana jako syntetyczna miara rozwoju, która jest wykorzystywana do pozycjonowania (rankingowania) gmin, w ramach czterech kategorii (gminy wiejskie, miejsko-wiejskie, miejskie i powiaty grodzkie). W edycji rankingu 2016 roku (dane z roku 2015) zaprezentowano dwa rankingi, a mianowicie jeden uszeregowany według syntetycznego miernika rozwoju (punktacji sumarycznej) oraz drugi ranking uszeregowany według dynamiki wzrostu wskaźnika przedsiębiorczości (liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców) w latach 2003-2015. Drugi ranking preferuje JST, których mieszkańcy wykazują się kreatywnością, a samorząd kształtuje systematycznie-w trzynastoleciu-konkurencyjność inwestycyjną. Analiza rankingów pozwala oceniać poziom rozwoju, jak też dynamikę zmiany wskaźnika przedsiębiorczości w relacji do innych gmin, a ocena poszczególnych zmiennych umożliwia identyfikowanie osiągnięć (dobrych praktyk) w poszczególnych gminach. Na konferencji 14 listopada br. w Sejmie zaprezentowane będą dwa rankingi w czterech kategoriach (gminy wiejskie, miejsko-wiejskie, miejskie i miasta na prawach powiatu). W rezultacie dyplomy otrzyma sześćdziesiąt samorządów (40 za poziom rozwoju w 2015 roku-po 10 w każdej kategorii i 20 za dynamikę wskaźnika przedsiębiorczości w trzynastu latach-po 5 w każdej kategorii). Rankingi te są nastawione na promowanie rozwoju i identyfikowanie dobrych praktyk w realizacji do kluczowych celów długoterminowych (kształtowania konkurencyjności inwestycyjne i kreowanie miejsc pracy, kształtowanie konkurencyjności migracyjnej-poprawianie warunków życia mieszkańców, rozwój przedsiębiorczości i zwiększanie wskaźnika samodzielności finansowej-udziału dochodów własnych). Laureaci-pierwszej dziesiątki w rankingu uszeregowanym według syntetycznego miernika rozwoju, jak też pierwsze piątki w rankingu według dynamiki wzrostu wskaźnika przedsiębiorczości, realizują cele rozwojowe-długoterminowe systematycznie i tworzą w ten sposób dobre praktyki. Ciągłość-systematyczność ma fundamentalne znaczenie w realizacji celów długoterminowych, decyduje bowiem o efektywności realizacji tych celów.

Gminy wiejskie

W rankingu według syntetycznej miary rozwoju (według poziomu rozwoju) większość gmin wiejskich z pierwszej dziesiątki wykazuje się harmonijnym rozwojem, czego wyrazem jest, że wiele zmiennych decyduje o poziomie syntetycznego miernika rozwoju. Przykładem takiej gminy wiejskiej jest Tarnowo Podgórne położone w obszarze oddziaływania Poznania, której wszystkie zmienne wykazują się wysokim poziomem, ale na podkreślenie zasługuje liczba osób pracujących i podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców (odpowiednio 881 i 204). Ponadto uwagę zwraca tendencja wzrostowa tych wskaźników w dwunastoleciu, co przy bardzo wysokim ich poziomie świadczy o dobrym zarządzaniu rozwojem i tworzeniu dobrych praktyk (kształtowaniu konkurencyjności inwestycyjnej i stymulowaniu przedsiębiorczości). Dochodzi do tego jeszcze wysokie dodatnie saldo migracji, co świadczy o dbałości o konkurencyjność migracyjną i warunki życia mieszkańców. Harmonijnym rozwojem wykazują się jeszcze takie gminy wiejskie z pierwszej dziesiątki rankingu, jak Kobierzyce, Kleszczów, Suchy Las, Ożarówice, Rewal i Lesznowola. Gminy te wyróżniają się wysoką liczbą osób pracujących na 1000 mieszkańców i wysokimi wydatkami na projekty inwestycyjne-szczególnie Kleszczów-ponad 17 tysięcy na mieszkańca. Malejący syntetyczny miernik rozwoju i malejąca liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców w Kleszczowie wynika z zakończenia eksploatacji węgla brunatnego w tej gminie, ale niemal 3 tysiące osób pracujących na 1000 mieszkańców ma ciągle jeszcze decydujący wpływ na poziom syntetycznego miernika rozwoju. Słabszym punktem w rozwoju tej gminy jest niski wskaźnik przedsiębiorczości (74 podmioty na 1000 mieszkańców w 2014 roku), co wynika z braku tradycji i potrzeb (bardzo wysoka liczba miejsc pracy). Przykładem niskiej harmonijności rozwoju jest gmina Puchaczów i Krokowa, w których decydujący wpływ na poziom syntetycznego miernika rozwoju ma liczba osób pracujących (ponad 1400 osób na 1000 mieszkańców-kopalnia Bogdanka) albo wysokie wydatki na inwestycje. Niskie wydatki na projekty inwestycyjne w 2015 roku w gminie Puchaczów (około 19%) wskazują na słabe wykorzystywanie istniejącego potencjału finansowego do kształtowania konkurencyjności inwestycyjnej, migracyjnej i rozwoju przedsiębiorczości. W pierwszej dziesiątce gmin wiejskich znajduje się zatem sześć położonych w obszarze oddziaływania głównych centrów(Kobierzyce, Tarnowo Podgórne, Suchy Las, Ożarówice, Krokowa i Lesznowola), dwie gminy z przemysłem wydobywczym (Kleszczów i Puchaczów) oraz trzy gminy specjalizujące się w turystyce (Rewal, Mielno i Krokowa). Wynika z tego, że w tych trzech podzbiorach gmin dwa posiadają zidentyfikowany czynnik endogeniczny, to jest zasoby naturalne (węgiel

kamienny lub brunatny) oraz walory środowiska sprzyjające uprawianiu turystyki. Trzeba też podkreślić, że wśród laureatów jest tylko jedna gmina (Krokowa-powiat pucki), która awansowała do pierwszej dziesiątki z odległej pozycji (z 64 w 2014 roku na dziewiątą w 2015 roku). Duży awans gmina Krokowa zawdzięcza radykalnemu wzrostowi wydatków inwestycyjnych (z około 1900 zł w 2014 roku do około 6000 zł na mieszkańca w 2015 roku), co świadczy, że jest to początkowa faza kształtowania konkurencyjności turystycznej obszaru. Potwierdzeniem tego jest relatywnie niska liczba podmiotów gospodarczych w 2015 roku w tej gminie (około 100 na 1000 mieszkańców), co wyraźnie widać na tle takich gmin, jak Rewal i Mielno, w których wskaźnik przedsiębiorczości mieści się w przedziale 300-350 podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców.

Gminy miejsko-wiejskie

Wśród gmin miejsko-wiejskich dominują gminy położone w obszarach oddziaływania głównych centrów, a mianowicie: Stryków, Kórnik, Ożarówce, Niepołomice, Błonie, Goleniów i Solec Kujawski. W podzbiórce siedmiu wymienionych gmin aż trzy awansowały z odległych pozycji (Niepołomice, Goleniów i Solec Kujawski) do pierwszej dziesiątki i we wszystkich przypadkach jest to spowodowane wzrostem wydatków na projekty inwestycyjne (do poziomu 2-3 tysiące zł na mieszkańca w 2015 roku). Świadczy to, że wymienione powyżej gminy miejsko-wiejskie są w początkowej fazie wykorzystywania rozlewania się rozwoju centrów regionalnych. Potwierdza to relatywnie niski poziom wskaźnika przedsiębiorczości (około 100-130 podmiotów na 1000 mieszkańców w 2015 roku-Kórnik 150) oraz mała liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców (około 320-360 osób w 2015 roku). W pozostałych gminach miejsko-wiejskich położonych w obszarze oddziaływania centrów (Stryków, Kórnik, Ożarów Mazowiecki i Błonie) wyższa jest przede wszystkim liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców (powyżej 400 osób w 2015 roku), co świadczy, że gminy te są bardziej zawansowane w wykorzystywaniu konkurencyjności inwestycyjnej wynikającej z położenia w obszarze oddziaływania centrum. Jak z powyższego wynika wśród dziesięciu laureatów gmin miejsko-wiejskich aż siedem gmin korzysta z renty lokalizacji i aż trzy z nich są w początkowej fazie aktywności rozwojowej (Niepołomice, Goleniów i Solec Kujawski). Pozostałe trzy gminy są położone peryferyjnie w relacji do centrów i każda z nich wykazuje się inną specjalizacją, a mianowicie Polkowice z przemysłem wydobywczym, Dziwnów jest gminą turystyczną oraz Zbąszynek bez wyraźnej specjalizacji gospodarczej. Trzeba przy tym podkreślić, że gminy

Dziwnów i Polkowice w całym badanym trzynastolecu utrzymywały się wysoko w rankingu, a wysoki poziom wydatków inwestycyjnych w 2015 roku zdecydował o awansie na pierwsze miejsce gminy turystycznej (Dziwnów). Relatywnie słabe wykorzystywanie potencjału finansowego przez samorząd Polkowic (około 20-30% wydatków na projekty inwestycyjne) na realizację celów długoterminowych sprawia, że Polkowice są spychane przez gminy turystyczne z pierwszego miejsca. Ta bogata gmina miejsko-wiejska (83-85% dochodów własnych) wydaje się nie mieć jasno sprecyzowanych celów długoterminowych i zaprogramowanych działań-projektów zapewniających harmonijny i zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy. Potwierdza to utrzymujące się ujemne saldo migracji, mimo bardzo wysokiej liczby osób pracujących na 1000 mieszkańców (977 osób w 2015 roku).

W świetle przedstawionej skrótovej analizy porównawczej gmin-laureatów zrównoważonego rozwoju interesującą gminą wydaje się być Zbąszynek, położony peryferyjnie w relacji do głównych centrów, a mimo to samorząd tej gminy wykazuje się znaczącymi osiągnięciami. Gmina ta wykazuje się najniższym poziomem wydatków inwestycyjnych w przeliczeniu na mieszkańca, ale mimo to osiąga wysoką liczbę osób pracujących na 1000 mieszkańców (482 osoby w 2015 roku) i w rezultacie relatywnie wysoki udział dochodów własnych (niemal 63% w 2015 roku). Wynika z tego, że samorząd tej gminy zna mądrość zawartą w powiedzeniu- „umiesz liczyć, licz na siebie”. Przykład tej gminy pokazuje, że peryferyjność ma subiektywne znaczenie i nie musi być przyczyną niskiej konkurencyjności inwestycyjnej i trudności w kreowaniu miejsc pracy.

Gminy miejskie

Wśród miast tylko trzy są położone w obszarze oddziaływania głównych centrów, a mianowicie Białystok, Pruszcz Gdański i Nowy Dwór Mazowiecki. W podzbiorze trzech wymienionych powyżej miast tylko Nowy Dwór Mazowiecki radykalnie zwiększył wydatki na projekty inwestycyjne w 2015 roku (z około 23% do około 52% wydatków budżetowych) i w rezultacie awansował z 91 w 2014 roku na ósme miejsce w 2015 roku w rankingu według syntetycznego miernika rozwoju. Pozostałe zmienne są na relatywnie niskim poziomie, co pozwala stwierdzić, że miasto to znajduje się w początkowej fazie rozwoju, a intensyfikacja działań inwestycyjnych może się wiązać z uruchomieniem portu lotniczego w Modlinie.

Pozwala to też stwierdzić, że samorząd Nowego Dworu Mazowieckiego nie korzystał z rozlewania się rozwoju Warszawy, czego wynikiem jest m. in. niski, jak na miasto położone w obszarze metropolitalnym głównego centrum, odsetek dochodów własnych-poniżej 60%. Dwa pozostałe z podzbioru miast położonych w obszarach oddziaływania centrów (obszarach metropolitalnych) wykazują się większym zaawansowaniem rozwojowym i zajmują stabilną pozycję w pierwszej dziesiątce rankingu. W obu tych miastach (Pruszcz Gdański i Bieruń) duży wpływ na punktację ma liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców, co świadczy o ich wysokiej konkurencyjności inwestycyjnej wynikającej m. in. z korzystnego położenia.

Pozostałe siedem miast można podzielić na dwa podzbiory, a mianowicie miasta specjalizujące się w turystyce (Karpacz, Sucha Beskidzka, Limanowa) oraz cztery pozostałe, które nie wykazują się specjalizacją gospodarczą (Żywiec, Złotów, Lubawa, Biłgoraj). Z podzbioru miast turystycznych wyróżnia się Karpacz, który wykazuje się bardzo wysokim wskaźnikiem przedsiębiorczości (795 podmiotów na 1000 mieszkańców w 2015 roku), co należy uznać jako indikator specjalizacji turystycznej. Pozostałe dwa miasta położone w obszarach o znanych walorach turystycznych nie wykazują się wysokim wskaźnikiem przedsiębiorczości, co świadczy, że samorząd nie dba o rozwój przedsiębiorczości.

Na uwagę zasługują trzy pozostałe miasta (Złotów, Lubawa i Biłgoraj) oddalone od regionalnych centrów, a ich rozwój jest harmonijny i od wielu lat utrzymują się w pierwszej dziesiątce rankingu według syntetycznego miernika rozwoju. Na wyróżnienie zasługuje Złotów, który w trzynastoleciu awansował z 75 pozycji na dziewiątą. Główną zmienną, która zdecydowała o awansie jest liczba osób pracujących, która w 2015 roku wynosi 542 osoby na 1000 mieszkańców (w 2003 roku były 232 osoby). Wskazuje to, że samorząd tego miasta tworzy dobre praktyki rozwojowe w zakresie kształtowania konkurencyjności inwestycyjnej i tworzenia miejsc pracy. Podkreślić też trzeba relatywnie wysoki wskaźnik samodzielności finansowej (udział dochodów własnych-57%), co świadczy o relatywnie wysokiej produktywności tworzonych miejsc pracy. Podobnie wysoką liczbą osób pracujących i jednocześnie wysokim wskaźnikiem samodzielności finansowej wykazuje się Lubawa (523 osoby na 1000 mieszkańców i 62% w 2015 roku), co wskazuje, że kreowanie wysoko produktywnych miejsc pracy zależy od jakości zarządzania rozwojem, a nie jak powszechnie się zakłada, od korzystnego położenia w relacji do centrów rozwoju.

Powiaty grodzkie

W dziesiątce laureatów miast na prawach powiatu są dwa miasta, które awansowały z do dziesiątki dzięki radykalnemu zwiększeniu wydatków na projekty inwestycyjne i są to Szczecin i Olsztyn. Olsztyn z 15 miejsca w 2014 roku awansował na drugą pozycję w rankingu, a Szczecin z 28 awansował na dziesiątą pozycję. Można zatem stwierdzić, że te dwa miasta-centra regionalne wykazują się wysoką aktywnością inwestycyjną i pozyskiwaniem funduszy z UE. Samorząd Olsztyna w 2015 roku wydał na projekty inwestycyjne 6230 zł w przeliczeniu na mieszkańca, a Szczecin 3370 zł. Słabą stroną Olsztyna jest niski udział dochodów własnych (około 49% w 2015 roku), a w przypadku Szczecina słabą stroną jest niska liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców (około 268 osób w 2015 roku). Można zatem stwierdzić, że istotnym warunkiem utrzymania się Szczecina w pierwszej dziesiątce miast na prawach powiatu jest zwiększenie konkurencyjności inwestycyjnej i przyspieszenie tworzenia miejsc pracy, a w przypadku Olsztyna zwiększanie udziału dochodów własnych-wskaźnika samodzielności finansowej.

Pozostałe osiem miast na prawach powiatu utrzymuje się od wielu lat w pierwszej dziesiątce z niewielkimi zmianami w rankingu. Na pierwszym miejscu drugi rok są Gliwice, które utrzymują się na najwyższej pozycji dzięki bardzo wysokim wydatkom inwestycyjnym (ponad 6000 zł per capita) oraz wysokiej liczbie osób pracujących (434 osoby na 1000 mieszkańców w 2015 roku). Przy czym tendencja wzrostowa liczby osób pracujących wskazuje, że Gliwice mogą się utrzymać się wśród najdynamiczniej rozwijających się miast na prawach powiatu w długiej perspektywie. Słabszym punktem w rozwoju jest niski udział dochodów własnych (52,93% w 2015 roku) oraz ujemne saldo migracji (1.84 na 1000 mieszkańców). Na trzecim miejscu w rankingu według syntetycznego miernika rozwoju jest Warszawa, której samorząd obniżył wydatki inwestycyjne w 2015 roku aż o około 15%, w relacji do 2014 roku, co spowodowało obniżenie syntetycznego miernika o około 130 punktów. Zakładając, że obniżenie intensywności działań inwestycyjnych jest jednorazowe, to trzeba podkreślić, że Warszawa jest centrum o najbardziej harmonijnym rozwoju, o czym decyduje wiele zmiennych, a między innymi wysoki udział dochodów własnych (77%),

wysoka liczba osób pracujących i podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców (486 i 230 w 2015 roku) oraz dodatnie saldo migracji. Trzeba też podkreślić wzrostową tendencję liczby pracujących i podmiotów gospodarczych w rezultacie czego Warszawa przekroczyła wskaźnik zatrudnienia z 2009 roku (w 2009 było 485, a w 2015 jest 486). Tylko w roku 2015 liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców wzrosła o 6 osób, w porównaniu do roku 2014, co oznacza, że Warszawa utrzymuje bardzo wysoką konkurencyjność inwestycyjną. Wysoką konkurencyjność inwestycyjną utrzymują też takie miast, jak Katowice (535 osób pracujących na 1000 mieszkańców w 2015 roku), Krosno, Rzeszów, Poznań, Wrocław, Gliwice (odpowiednio 489 pracujących na 1000 mieszkańców, 443 osoby-Rzeszów, 432 osoby-Poznań, 407 osób-Wrocław w 2015 roku). W kontekście kreowania miejsc pracy trzeba wyróżnić Wrocław, który w 2015 roku przekroczył 400 osób pracujących na 1000 mieszkańców (wzrost o około 125 osób pracujących na 1000 mieszkańców w trzynastoleciu). W dziesiętce miast na prawach powiatu zróżnicowany jest wskaźnik przedsiębiorczości, a ponad 200 podmiotów na 1000 mieszkańców występuje w trzech miastach (Sopot, Warszawa i Poznań), a w pozostałych wskaźnik ten waha się od 120 do 180 na 1000 mieszkańców. Trzeba stwierdzić, że wskaźnik przedsiębiorczości utrzymujący się poniżej 150 podmiotów na 1000 mieszkańców może spowolniać rozwój społeczno-gospodarczy miast na prawach powiatów, które mają decydujący wpływ na rozwój regionów (czytaj: www.anagmis.pl).

Ranking gmin według rozwoju przedsiębiorczości w latach 2003-2015

Ranking gmin uszeregowany według przyrostu liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w trzynastoleciu pozwala stwierdzić, że samorządy pierwszej piątki tworzą dobry klimat do rozwoju przedsiębiorczości, jak też działają systematycznie w kształtowaniu konkurencyjności inwestycyjnej.

Gminy wiejskie

Największym przyspieszeniem w rozwoju przedsiębiorczości (liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców) wśród gmin wiejskich wykazują się gminy położone w obszarach oddziaływania regionalnych centrów (tzw. miast wojewódzkich). Pierwsza piątka tych gmin jest położona w obszarze oddziaływania Łodzi, Poznania, Wrocławia i Warszawy. W gronie laureatów znalazły się dwie gminy, które wystąpiły też w rankingu według poziomu

rozwoju zrównoważonego (Lesznów i Kobylnice) oraz trzy gminy, które przyspieszyły szczególnie rozwój przedsiębiorczości (Nowosolna, Dopiewo, Nadarzyn), co można traktować jako zapowiedź przyspieszenia rozwoju zrównoważonego (wzrostu syntetycznego miernika rozwoju). Na pierwszym miejscu w rozwoju przedsiębiorczości jest Lesznów (koło Warszawy), która w 2015 roku osiągnęła bardzo wysoką liczbę podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców (niemal 286 podmiotów). Wzrost wskaźnika w trzynastoleciu wyniósł około 146 podmiotów na 1000 mieszkańców, co należy uznać za osiągnięcie, ponieważ druga gmina w tym rankingu (Kobylnice-koło Wrocławia) osiągnęła wzrost około 70 podmiotów na 1000 mieszkańców. Pozostałe gminy z pierwszej piątki osiągnęły wzrost wskaźnika przedsiębiorczości mieszczący się w przedziale 65-69 podmiotów na 1000 mieszkańców. Przedstawiona różnica w dynamice rozwoju przedsiębiorczości świadczy, że tylko Lesznów jest zaawansowana w stymulowaniu przedsiębiorczości. Pozostałe cztery gminy (Kobylnice, Nadarzyn, Dopiewo, Nowosolna) są w początkowej fazie stymulowania przedsiębiorczości. Potwierdza to gmina Kobylnice, która wykazuje się bardzo wysoką liczbą osób pracujących (1113 na 1000 mieszkańców w 2015 roku) i relatywnie niskim wskaźnikiem przedsiębiorczości. Wskazuje to, że samorząd tej gminy jest skoncentrowany na kształtowaniu konkurencyjności inwestycyjnej-pozyskiwaniu inwestorów tworzących miejsca pracy, a w przedsiębiorczość w takiej sytuacji staje się celem drugorzędym.

Gminy miejsko-wiejskie

Wśród gmin miejsko-wiejskich w pierwszej piątce w rankingu według rozwoju przedsiębiorczości, podobnie jak w przypadku gmin wiejskich, dominują gminy położone w obszarach oddziaływania głównych centrów (Kórnik-koło Poznania, Żukowo koło Trójmiasta, Konstancin Jeziorna i Ożarów Mazowiecki koło Warszawy). Świadczy to, że rozlewanie się rozwoju centrów stymuluje przedsiębiorczość w gminach funkcjonalnie zależnych. Dwie gminy z czterech wymienionych powyżej (Żukowo i Konstancin Jeziorna) nie znalazły się w pierwszej dziesiątce w rankingu według zrównoważonego rozwoju. Świadczy to o dysharmonii rozwojowej w tych gminach, co jest spowodowane zaniedbaniem w kształtowaniu konkurencyjności inwestycyjnej i tworzeniu miejsc pracy. W zbiorze pięciu laureatów znalazła się jedna gmina turystyczna (Dziwnów-zachodniopomorskie), która osiągnęła największy wzrost liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców (57 podmiotów w trzynastoleciu) i jednocześnie najwyższy poziom wskaźnika (233 podmioty na

1000 mieszkańców w 2015 roku). Wskazuje to, że specjalizacja turystyczna jest istotnym stymulantem rozwoju przedsiębiorczości.

Gminy miejskie

W zbiorze laureatów w rankingu według rozwoju przedsiębiorczości dominują miasta specjalizujące się w turystyce (Szklarska Poręba, Krynica Morska, Hel, Karpacz), co świadczy, że turystyka jest stymulantem przedsiębiorczości lokalnej w gminach miejskich. Największą dynamiką wzrostu liczby podmiotów na 1000 mieszkańców w badanym trzynastoleciu wykazał się Karpacz (wzrost o ponad 600 podmiotów na 1000 mieszkańców), który w efekcie jest podwójnym laureatem-liderem (za poziom zrównoważonego rozwoju i za rozwój przedsiębiorczości). Jedynym reprezentantem miast położonych w obszarze oddziaływania centrum jest Puszczykowo (koło Poznania), które wyróżnia się tylko dynamiką rozwoju przedsiębiorczości, co świadczy o dysharmonii rozwojowej tego miasta i jednocześnie o niskiej otwartości samorządu na rozlewanie się rozwoju regionalnego centrum. Podobną dysharmonię stwierdza się w rozwoju turystycznego miasta Hel, w którym dynamicznie rozwija się tylko przedsiębiorczość (wzrost liczby podmiotów gospodarczych około 60 podmiotów na 1000 mieszkańców). W rezultacie miasto to wykazuje się niskim poziomem zrównoważonego rozwoju-syntetycznego miernika rozwoju (703 punkty w 2015 roku-Karpacz-1751 punktów).

Miasta na prawach powiatu

Wśród powiatów grodzkich laureatów za rozwój przedsiębiorczości w latach 2003-2015 są dwa miasta, które nie wystąpiły w pierwszej dziesiątce w rankingu według rozwoju zrównoważonego i są to: Gdynia i Kraków. Kraków nie wiele odstaje od dziesiątki laureatów według syntetycznego miernika rozwoju (w 2015 roku jest na jedenastej pozycji), co oznacza, że drugie centrum pod względem liczby ludności w Polsce rozwija się harmonijnie (wiele zmiennych decyduje o syntetycznym mierniku rozwoju). Znacznie niżej w rankingu według zrównoważonego rozwoju jest Gdynia (24 miejsce w 2015 roku), co wskazuje, że miasto to wyróżnia się tylko dynamiką wzrostu wskaźnika przedsiębiorczości (nieco ponad 34 podmioty na 1000 mieszkańców w trzynastoleciu). Relatywnie niskie wydatki na projekty rozwojowe (około 32%) i niska liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców (poniżej 300 osób w 2015 roku) sprawiają, że Gdynia rozwija się nieharmonijnie.

Wyraźnie korzystniejsza sytuacja występuje w Warszawie, Poznaniu i Sopocie, które są laureatami w obu rankingach, co świadczy o harmonijnym rozwoju tych miast. Największym wzrostem liczby podmiotów gospodarczych wśród miast na prawach powiatu wykazuje się Warszawa (68 podmiotów w trzynastoleciu), która osiągnęła bardzo wysoki wskaźnik w 2015 roku (230 podmiotów). Świadczy to o kreatywności mieszkańców Warszawy, jak też o konkurencyjności inwestycyjnej największego centrum metropolitalnego w Polsce. Rozwój przedsiębiorczości jest ważny ponieważ wyjaśnia dodatkowo tworzenie miejsc pracy- GUS nie gromadzi danych dotyczących pracujących w tzw. mikro przedsiębiorstwach, których w Warszawie jest około 96%.